

Jelen Irodalmi

XXIII. évfolyam, 256. szám

2023. FEBRUÁR

Madách

200

Nagy-Laczkó Balázs

Mire valók a varjak?

Télen mindig jönnek a varjak – de honnan jönnek? Mikor gyerek voltam, egy öreg bácsi azt mondta, a Kárpátokból. Keleti varjak, de nem románok, nem moldávok: ukránok. Honnan tudta, hogy ukránok? Nem mondta, de én tisztában voltam azzal, hogy Ukrajna nagy ország, félelmetesen nagy szomszéd. Ránéztem azokra az ősoreg térképekre a földrajzteremben, és azon kaptam magam, hogy annak a nagy, alaktalan zsák-Ukrajnának elég csak egyet gondolnia, és már el is nyelte ezt a kicsi Magyarországot, amitől én is olyan kicsinek érzem magam, az ukránokat meg olyan nagyoknak...

Azon gondolkodtam, hogyha ezek a varjak Ukrajnából jönnek, akkor ukránul is káromnak? Vannak másféle varjak? Olyanok, akik, mondjuk, horvátok, szerbek? Azok vajon szót értenek az ukrán varjakkal, ha csak kicsit is, úgy, mint az ember érti a szerbet, ha történetesen ukrán? Vagy még jobban is, mint mondjuk cseh a szlovákok? Vagy a varjak mindenütt egy nyelvet beszélnek? Az albatroszok, a tengerek és óceánok vándorai biztosan. Annyi helyet megjárnak egy röptükben külön-külön, mégis egy nagy család – de a varjak csak nem ilyenek...

Az is lehet, hogy az ukrán varjak tulajdonképpen magyarok, hiszen élnek ott magyarok is. Lehet, Kárpátaljáról jönnek, az egyik varjú beregszászi, a másik ungvári, a harmadik meg éppen munkácsi.

De miért jönnek? Jönnek, mert fáznak, mondta apám. Bejönnek a szántásról. A szántásról? Ukrajnából, Kárpátaljáról? Ott biztos tényleg nagyon hideg van, hát még fenn a Kárpátokban! Fent a havasok, lent meg a sztyeppe. Egyiken tengeri nő, azaz kukorica, törökbúza, a másikon meg hajdina, pityóka, ami kolompér vagy krumpli vagy burgonya vagy csicsóka – de vigyázat!, mert a csicsóka az édesburgonya, de nem az új, bolti,

hanem a régi, a szegénykrumpli, sárga virággal, göcsörtös kisgumókkal.

Lehet, az a szántás nem is olyan távoli, hiszen a várost is körbefutja a pusztá. Felettem a Hajdúság, Nyírség lesz azután, már ott is vagyok a Kelet távolán, és nyargalhatok egészen Vlagyivosztokig, mint nagyapám a vonaton. Szomszédom erről a Bihar, arról a Kígyósi-pusztá. Hideg lesz ott is, nincs, ami a szelet fogja. Régész lettem, ahogy a kisgyerek megálmodta: állatok már böjti szélben, napsütésben? Napsütés? Semmi. Szél? Na, az már igen! A böjti szél megtanítja az embert arra, mit jelent az, ha átfújja a hideg. Átfújja bizony a varjat is.

Ácsi, a böjti szél az tavasz, a varjú meg nem lehet tanyasi! Ugyan hol fészkel az a pusztán? Az akácosban, a feldúlt vagy feldölt tanyán, mit éppen ma szánt fel az úgazda? A rezgőnyárfán, annak szöszét szövi tán fészkének? Ugyan már, a nyárfa az szürke vagy fehér – de ki látott már olyat, hogy a varjaktól fekete?

Hol él hát a varjú? Apám azt mondja, hogy a varjak Romániából jönnek. Neki minden rossz onnan jön. Apám azt mondja, minden szilveszterkor, ha megszólalnak a petárdák és a tűzijátékok, hogy támadnak a románok. Ezt mondja akkor is, ha mennydörög. Kicsi voltam még, mikor apám azt mondta, hogy „addig ő át nem lépi a román határt, amíg nem lesz Erdély újra magyar föld!” – a románok meg úgy gondolták – véltem –, hogy Erdély nem lesz újra román föld, amíg ők át nem lépik a határt. Ha ez igaz a varjakra is, akkor bizony Magyarország varjúföld.

Az emberek változnak, apám is, a varjak is: azóta már volt a feketetavi vásáron is – kérdezem: láttál ott varjakat? Nem látott.

Valahol mégiscsak kell lennie annak a sok varjúnak, amikor itt nincsenek. Valami sűrű, sötét rengetegben, mert ez illik ezekhez a madarakhoz. Károgó mélységek, verdeső lombhullások. Valahol kell lennie egy erdőnek, tele fekete dióval, mert azt szeretik. Fekete kőrissel meg mór szilfákkal, meg szurokfenyővel meg hasonlóval. Lehet, szerencsések, és van ott mogyoró is, tölgy- meg bükkmakk, eltévedt gyümölcsfák, de fanyarok, hozzájuk illők, mint a birs, a vackor, a cigánymeggy, a kökény – és így tovább.

Valami rejtett hely, amire, ahogy jön a tél, lecsap az orosz szél, a nemere vagy valami más írónevű fagyosság, csak, hogy igaza legyen apámnak, és tényleg fázzon a sok gyászmadár.

Persze, lehet az is, hogy nem is fáznak. Sosem fáznak. Nem menekülnek előle, de hozzák a telet, mert a varjak ilyenek. Hiszen nélkülük nem is lenne igazi a tél. Gondolj csak bele: sokkal jobban fázol, ha hallod a káromást, összébb húzod a kabátod, ha meglátod őket az égen rajzani! Nézed, ahogy keresik a hóban a diót, és arra gondolsz: jó lenne már végre otthon lenni, gesztenyét bontogatni, betakarózni, összebújni, bögrét szorongatni...

Hát, erre valók a varjak.